

KAZIMIERZ ZAJĄC (1916-2012)

Urodził się 20 września 1916 roku w Krośnie w rodzinie robotniczo-chłopskiej, jako syn Filipa i Marii Kubal. Uczęszczał do Szkoły Podstawowej i Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego w Krośnie, gdzie w 1937 roku zdał maturę. Po maturze odbył roczną służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy w Kielcach i uzyskał stopień wojskowy kaprała rezerwy. Wojnę przeżył w Krośnie. Tutaj znalazł pracę w Miejskiej Publicznej Szkole Handlowej, gdzie uczył księgowości. Równocześnie prowadził tajne nauczanie i uczestniczył w pracach Polskiego Czerwonego Krzyża, organizując pomoc na rzecz oficerów polskich przebywających w obozach jenieckich. Został zaprzysiężony jako żołnierz Armii Krajowej – Obwód Krosno, pod pseudonimem „Konrad”. Pełnił funkcję adiutanta dowódcy placówki Centrum Krosno ppor. Moskala (pseudonim „Zrąb”). Od dowódcy AK otrzymał nominację na stopień kapitana.

W latach 1938/39 oraz 1945-1945/46 studiował w Akademii Handlowej w Krakowie na kierunku konsularnym, wiążąc po wojnie swoje zainteresowania naukowe z Profesorem Jerzym Fierichem, ówczesnym kierownikiem Katedry Ekonomii. Jeszcze w trakcie studiów, w 1946 roku, podjął pracę w charakterze asystenta-wolontariusza w tej Katedrze, a po ich ukończeniu w 1947 r. został asystentem. W latach 1947-1948 odbywał studia doktoranckie w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, uczestnicząc w seminarium doktorskim z ekonomii u prof. Edwarda Lipińskiego. W roku 1949 złożył prof. Lipińskiemu rękopis pracy doktorskiej; niestety, była to praca z ekonomii klasycznej i jako niemarksistowska „burżuazyjna ekonomia” nie mogła być przedstawiona do obrony w rozpoczynającym się okresie stalinowskim.

W 1950 roku - wobec szykan pod adresem prof. J. Fiericha jako przedstawiciela „niesłusznej” burżuazyjnej teorii ekonomii - wraz z Profesorem odszedł z Katedry Ekonomii (która stała się katedrą ekonomii marksistowskiej) do nowo utworzonej Katedry Statystyki. W latach 1954-1961 pracował w niej na stanowisku zastępcy profesora. Przełom „października 1956 roku” przyniósł odejście od „okresu błędów i wypaczeń” okresu stalinowskiego. Nastąpił powrót do prowadzenia badań statystycznych. W pierwszym szeregu młodych statystyków prowadzących takie badania był mgr Kazimierz Zając, który w swojej pracy doktorskiej przeprowadził, zakazaną w poprzednim okresie, analizę statystyczną płac roboczych. Stopień kandydata nauk ekonomicznych (był to ówczesny odpowiednik doktora nauk ekonomicznych) otrzymał 26 czerwca 1958 r. po złożeniu egzaminów i obronie pracy pt. „Analiza płac roboczych w przemyśle na podstawie badań statystycznych”, której promotorem był prof. dr inż. Jerzy Fierich.

Pięć lat później Kazimierz Zając habilitował się na podstawie pracy *Ekonometryczne metody badania budżetów domowych* (Zeszyty Naukowe WSE w Krakowie, seria specjalna: Monografie nr 3, 1963). Po śmierci prof. Jerzego Fiericha (1965 r.) został kierownikiem Katedry Statystyki, którą kierował aż do przejścia na emeryturę w 1986 roku. Tytuł naukowy

profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1971, a tytuł naukowy profesora zwyczajnego w roku 1976.

Reasumując dokonania naukowe prof. Kazimierz Zająca, należy podkreślić wkład w rozwój metodologii badań statystyczno-ekonometrycznych i prowadzenie badań empirycznych zwłaszcza w obszarach statystyki społecznej, demografii i statystycznej kontroli jakości. Jego silna aktywność naukowa obejmowała długi okres, ponad 45 lat, poczynając od połowy lat pięćdziesiątych do końca lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku.

Prof. K. Zając jest pionierem badań statystyczno-ekonometrycznych dochodów i wydatków ludności oraz płac w Polsce po okresie stalinowskim, niekwestionowanym autorytetem w zakresie badań poziomu życia ludności. Nurt badań ekonomiczno-społecznych przewija się w całym okresie aktywności naukowej Profesora Zająca, owocując m.in. kolejnymi książkami: *Ekonometryczne metody ustalania rejonów konsumpcyjnych* (współautor: B. Podolec, 1978), *Metody badania usług rynkowych*, (praca zbiorowa pod red. K. Zająca, 1982) i wieloma artykułami naukowymi.

Drugim nurtem badawczym rozwijanym przez Profesora Kazimierza Zająca są badania demograficzne. Jest on jednym z pionierów mikrodemograficznych badań historycznych, czego przykładem może być praca *Studium nad ruchem naturalnym miasta Rymanowa w świetle ksiąg parafialnych z lat 1850-1950* („Przeszłość Demograficzna Polski”, 1969). Z połączenia badań demograficznych z badaniami społeczno-ekonomicznymi wywodzi się monografia *Rozwój demograficzny a rozwój gospodarczy* (współautor: A. Sokołowski, 1987) i wiele innych prac Profesora dotyczących rozwoju demograficznego i społeczno-ekonomicznego.

Innym nurtem badań statystycznych, ściśle powiązanych z badaniami społeczno-ekonomicznymi i demograficznymi, było rozwijanie metodologii i zastosowań procedur taksonomicznych. Znajduje to wyraz w wielu publikacjach Profesora, przygotowanych głównie ze swoimi młodszymi współpracownikami. Tego przykładem jest książka *Metody taksonomiczne w badaniach społeczno-ekonomicznych* (współautorzy: J. Pocięcha, B. Podolec, A. Sokołowski; 1988), a także wiele innych publikacji (m.in. we współautorstwie z T. Grabińskim).

Należy też wspomnieć o prowadzeniu przez Profesora badań w dziedzinie statystycznych metod kontroli jakości. Wyrazem tego jest szereg artykułów naukowych, a przede wszystkim książka *Statystyczne metody kontroli jakości* (współautorzy: J. Cyran, J. Steczkowski; 1973).

Historyczną zasługą Profesora Kazimierza Zająca jest wkład w kształcenie kadr naukowych macierzystej uczelni oraz statystyków i ekonometryków polskich. Według publikacji T. Grabińskiego, dotyczącej szkół naukowych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie - rozumianych jako kolejne powiązania pomiędzy promotorami i ich doktorantami - szkoła Profesora Zająca jest na pierwszym miejscu. Profesor Zając wypromował tutaj 24 doktorów, a do tego trzeba dodać osoby wypromowane na innych uczelniach polskich. Wykonał ponad 80 recenzji prac doktorskich. Spośród profesorów nauk ekonomicznych z zakresu metod ilościowych w Polsce jest bardzo wielu tych, których promotorem lub recenzentem prac doktorskich był Profesor K. Zając.

Profesor K. Zając położył wielkie zasługi w promowaniu samodzielnych pracowników naukowych. Sprawował opiekę merytoryczną nad 22 habilitantami. Wykonał ponad 60 recenzji prac habilitacyjnych. Jego recenzje habilitacyjne otrzymało wielu obecnych

doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych. Przygotował także ok. 70 opinii dotyczących awansów na tytuł profesora lub stanowisko profesora uczelnianego. Bez przesady można stwierdzić, że znaczna większość obecnie czynnych lub będących na emeryturze polskich profesorów z zakresu statystyki, ekonometrii i dziedzin pokrewnych była przynajmniej na jednym etapie kariery naukowej oceniana i dopingowana do pracy przez Profesora Zająca. Profesor Kazimierz Zając cieszył się w ogólnopolskim środowisku naukowym statystyków i ekonometryków dużym autorytetem i poważaniem, a osoby, które w swoim czasie oceniał, wyrażają wdzięczność za jego życzliwość i konstruktywne rady, jakich im udzielał.

W trakcie długoletniej pracy na krakowskiej uczelni Profesor Zając pełnił wiele ważnych funkcji. W latach 1954-1958 był prodziekanem Wydziału Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Krakowie, a w latach 1964-1968 prodziekanem Wydziału Produkcji i Obrotu Towarowego. W latach 1980-1986 pełnił funkcję dziekana Wydziału Ekonomiki Obrotu Akademii Ekonomicznej w Krakowie. To, że krakowska uczelnia ekonomiczna intensywnie rozwijała się od lat sześćdziesiątych do dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku pod względem potencjału naukowo-dydaktycznego, czego formalnym wyrazem była zmiana jej nazwy z Wyższej Szkoły Ekonomicznej na Akademię Ekonomiczną, było w istotnym stopniu zasługą pracy Profesora K. Zająca na kierowniczych stanowiskach tej instytucji.

Od 1965 roku K. Zając był kierownikiem Katedry Statystyki, walnie przyczyniając się do jej kadrowego i naukowego rozwoju. W latach 1969-1986 pełnił funkcję kierownika Zakładu Statystyki oraz w latach 1969-1984 dyrektora Instytutu Metod Rachunku Ekonomicznego przemianowanego w 1986 roku na Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki. Dzięki staraniom i inspiracji Profesora Instytut rozwijał się kadrowo, zyskując coraz to silniejszą pozycję w polskim środowisku ilościowych badań ekonomicznych. Zakład Statystyki, który powstał w miejsce Katedry, w 1969 roku miał tylko jednego samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego (doc. K. Zając). W chwili przejścia prof. K. Zająca na emeryturę, w tym zakładzie oraz zakładach pokrewnych utworzonych w międzyczasie (SKJ oraz Teorii Prognoz) było sześciu samodzielných pracowników naukowo-dydaktycznych (prof. K. Zając, prof. J. Steczkowski, prof. A. Zeliaś, doc. A. Iwasiewicz, doc. S. M. Kot, doc. J. Pocięcha).

Należy podkreślić, że starania prof. K. Zająca o rozwój naukowy i kadrowy nie dotyczyły jedynie Zakładu Statystyki, lecz całego Instytutu. Za czasów dyrektorstwa prof. Zająca w Instytucie Metod Rachunku Ekonomicznego powstał Zakład Informatyki, a jego pierwszym kierownikiem był dr Cz. Kulik, dotychczasowy adiunkt w Zakładzie Statystyki. Wielu późniejszych pracowników Zakładu Informatyki doktoryzowało się z metod ilościowych u prof. Zająca, który przyczynił się także do rozwoju Zakładu Matematyki w Instytucie Metod Rachunku Ekonomicznego, wpływając na karierę wielu pracowników naukowo-dydaktycznych tego Zakładu. Integrował także Zakład Ekonometrii z problematyką badawczą całego instytutu.

Prof. dr hab. Kazimierz Zając swoją pracą organizacyjną i ekspercką oddziaływał na rozwój teorii i praktyki badań statystycznych w Polsce. Spośród wielu funkcji pełnionych poza uczelnią wymienić należy przewodniczenie w latach 1975-1979 Sekcji Demografii Historycznej Komitetu Nauk Demograficznych PAN, a w latach 1978-1981 przewodniczenie Sekcji Statystyki Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN. Od roku 1978 był przewodniczącym Komisji Nauk Ekonomicznych PAN Oddział w Krakowie, od roku 1990 przewodniczył także Komisji Statystyczno-Demograficznej PAN Oddział w Krakowie. Jako

przewodniczący tych gremiów zasiadał w radach redakcyjnych i programowych takich czasopism naukowych, jak „Przeszłość Demograficzna Polski”, „Studia Demograficzne”, „Przegląd Statystyczny”. W latach 1986-1990 był z wyboru członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, przyczyniając się do promowania rozwoju samodzielnych kadr naukowych w zakresie statystyki i ekonometrii.

Prof. K. Zając położył także duże zasługi dla Głównego Urzędu Statystycznego. W długim okresie lat 1965-1995 był członkiem Rady Naukowej GUS, przyczyniając się do wytyczania kierunków badań statystycznych oraz rozwoju metodologii i praktyki statystyki publicznej w Polsce. Przez wiele lat zasiadał też w Radzie Naukowej „Wiadomości Statystycznych”.

Należy również podkreślić znaczącą rolę, jaką Profesor K. Zając odgrywał w Polskim Towarzystwie Statystycznym. Przez kilka kadencji był członkiem Rady Głównej PTS oraz przewodniczącym Rady Oddziału PTS w Krakowie. W roku 2000 wyróżniony został godnością Członka Honorowego PTS.

Profesor K. Zając zawsze przykładął dużą wagę do procesu dydaktycznego. W czasie pierwszych Konferencji Statystyków, Ekonometryków i Matematyków Polski Południowej był podstawowym referentem problemów metodycznych nauczania przedmiotów ilościowych. Jest autorem lub współautorem wielu skryptów i podręczników do statystyki. Wśród nich wyróżnia się podręcznik *Zarys metod statystycznych* (PWE, Warszawa), mający 5 wydań, na którym wychowało się wiele roczników studentów krakowskich i innych uczelni polskich.

Profesor K. Zając był znany i ceniony przez studentów jako interesujący wykładowca. O metodach statystycznych i ich zastosowaniach potrafił mówić tak, że zdobywał dla nich uważnych słuchaczy, którzy potem niejednokrotnie wybierali je jako przedmiot swoich specjalizacji i tematy prac magisterskich. Profesor K. Zając wypromował ogromną rzeszę magistrantów, którzy nawet po bardzo wielu latach z sympatią wspominają tego wybitnego profesora krakowskiej uczelni ekonomicznej. Był też długoletnim wykładowcą Uniwersytetu Jagiellońskiego na kierunku socjologia i psychologia, a także Papieskiej Akademii Teologicznej.

W uznaniu zasług K. Zając został odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Akademia Ekonomiczna w Katowicach nadała Mu godność *doktora honoris causa*.

Profesor Kazimierz Zając zmarł 6 maja 2012 r. Jego pogrzeb odbył się 14 maja 2012 r. w Krakowie na Cmentarzu Salwatorskim.

(Biogram opracowany na podstawie informacji przekazanych przez prof. dra hab. Józefa Pocięchę,
Kierownika Katedry Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie)

Sylwetka profesora Kazimierza Zajaca

Dr hab. nauk ekonomicznych w zakresie statystyki, profesor zwyczajny Akademii Ekonomicznej w Krakowie, *doktor honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Katowicach, należy do grona wybitnych statystyków polskich. Jest postacią znaną i cenioną w Polsce. Jego nazwisko znajdujemy zarówno w *Encyklopedii Popularnej PWN* (PWN, wyd. 6, Warszawa 1982, s. 881), jak i w polskim informatorze biograficznym *Kto jest kim w Polsce* (wyd. 2, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1989, s. 1503).

Kazimierz Zajac urodził się 20 września 1916 r. w Krośnie. Studia wyższe odbył w 1947 r. w Akademii Handlowej w Krakowie i otrzymał tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych. W 1958 r. obronił pracę doktorską nt. „Analiza płac roboczych w przemyśle na podstawie badań statystycznych”. Stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie statystyki uzyskał w 1963 r. na podstawie pracy „Ekonometryczne metody w badaniach budżetów rodzinnych”.

W uznaniu dorobku naukowego i dydaktycznego Rada Państwa nadała Kazimierzowi Zajacowi tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk ekonomicznych, a w 1976 r. otrzymał tytuł naukowy profesora zwyczajnego nauk ekonomicznych. Te bardzo krótkie informacje o kolejnych stopniach i tytułach naukowych profesora Kazimierza Zajaca niewiele mówią o Jego etosie pracy. Można śmiało powiedzieć, że praca jest pasją życiową Profesora. Jest On autorem 17 monografii, 13 podręczników i skryptów akademickich wielokrotnie wznawianych, 150 artykułów naukowych (nie licząc wersji obcojęzycznych) oraz licznych publikowanych recenzji i opinii. Najbardziej znany *Zarys metod statystycznych* doczekał się pięciu wydań i jest jednym z pierwszych akademickich podręczników tego przedmiotu w Polsce.

Kilka słów zatem o zainteresowaniach naukowych Profesora i Jego osiągnięciach, które koncentrowały się na kilku dyscyplinach wiedzy (statystyka, ekonometria, demografia) i zawsze nawiązywały do praktyki gospodarczej. Podczas pracy w Katedrze Statystyki Kazimierz Zajac poświęcił wiele uwagi badaniom płac nominalnych i realnych, czego wyrazem była *Analiza płac roboczych w przemyśle na podstawie badań statystycznych* (WSE, Kraków 1959). Uwzględnivszy ówczesny stan tych badań w Polsce i brak literatury z tego zakresu, pracę tę można uznać za pierwszą poważniejszą próbę charakterystyki płac.

Przedmiotem dalszych zainteresowań uczonego jest m.in. problem analizy funkcji produkcji i badań relacji ekonometrycznych między wielkością i czynnikami produkcji za pomocą funkcji Cobba-Douglasa. Funkcja ta została po raz pierwszy wprowadzona do literatury polskiej właśnie w pracy Kazimierza Zajaca *Zastosowanie funkcji produkcji w przedsiębiorstwie przemysłowym* („Zeszyty Naukowe” WSE, Kraków 1958, nr 3).

Oprócz wspomnianych prac Profesor wydał także książkę pt. *Ekonometryczna analiza budżetów domowych* (PWE, Warszawa 1966), w której opisał metodologiczne aspekty badania popytu na podstawie budżetów domowych. Jest to niewątpliwie najlepsze polskie opracowanie z tej dziedziny. Szczególnie interesujące w tej pracy są modyfikacje funkcji: produkcji, konsumpcji, Nicholsona i zastosowanie ich w badaniach popytu na niektóre artykuły. Istotnym elementem tego nurtu zainteresowań było także zagadnienie diety w badaniach budżetów rodzinnych. Inną dziedziną badań Kazimierza Zająca była problematyka wskaźników kosztów utrzymania. Profesor zaproponował odrzucenie (stałego) systemu wag, który nie sprawdzał się w tych wskaźnikach, co stało się podstawą zaprojektowania (zmiennego) systemu wag.

Ważne miejsce w pracach uczonego zajmuje statystyczna kontrola jakości produktów. Książką *Statystyczne metody kontroli jakości produktów* (PWE, Warszawa 1973), napisaną wspólnie z J. Cyranem i J. Steczkowskim, przyczynił się do szerokiego spopularyzowania roli metod statystycznych w kontroli jakości produktów. Omówione zostały w niej najnowsze metody SKJ (np. karta sum kumulacyjnych) oraz ich zastosowania, wspomagane elektroniczną techniką obliczeniową. Wspomniana praca do dziś nie straciła wartości dydaktycznej i naukowej. Oryginalność tej publikacji polega na wprowadzeniu elementów cybernetyki.

Profesor zajmował się metodologią ustalania rejonów konsumpcyjnych w Polsce. Szczególne znaczenie w tym zakresie ma praca Barbary Podolec, Kazimierza Zająca *Ekonometryczne metody ustalania rejonów konsumpcyjnych* (PWE, Warszawa 1978). Wynika z niej, że poziom wydatków ludności na podstawowe rodzaje dóbr i usług uwarunkowany jest m.in. przestrzennym zróżnicowaniem poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju. Dlatego przed podjęciem analizy konsumpcji i opracowaniem na tej podstawie odpowiednich prognoz *ex ante*, należy najpierw wyodrębnić możliwie najbardziej jednolite rejony o podobnej strukturze popytu konsumpcyjnego. W latach 80. prof. Kazimierz Zająć opracował wiele ciekawych prac o metodologii badań usług rynkowych. Przykładem może być praca zbiorowa pod Jego redakcją *Metody badania usług rynkowych* (PWE, Warszawa 1982). Była to jedna z pierwszych publikacji w Polsce poświęcona badaniom usług rynkowych przy wykorzystaniu metodologii z zakresu taksonomii numerycznej, statystyki, ekonometrii oraz demografii.

Na osobne wyróżnienie zasługuje zbiorowa monografia pt. *Metody statystyczne w systemowym przetwarzaniu informacji ekonomicznej* (PWE, Warszawa 1983). W pracy tej prof. Kazimierz Zająć niezwykle przejrzysto przedstawił dorobek dotychczasowej literatury oraz wyniki własnych przemyśleń. Książka ta znalazła szerokie grono czytelników, uznanie i była wysoko oceniana przez specjalistów.

Dalsze studia teoretyczne i badania empiryczne prof. Kazimierza Zająca skupiały się na zagadnieniach rozwoju demograficznego i gospodarczego. Znalazło to odzwierciedlenie w książce *Rozwój demograficzny a rozwój gospodarczy* (PWN, Warszawa 1987), napisanej wspólnie z A. Sokołowskim. Jest to interesująca i nad wyraz oryginalna analiza związków przyczynowych zachodzących między rozwojem gospodarczym a demograficznym. Wiele miejsca poświęcono w niej także zmodyfikowaniu metod i procedur badawczych w ramach wielowymiarowej analizy statystycznej, metodom periodyzacji, zastosowaniom

wielowymiarowej analizie porównawczej w rozwoju demograficznym Polski i krajów europejskich.

W ostatnich latach profesor Kazimierz Zając zajmował się szczególnie zastosowaniami taksonomii numerycznej. Na ten temat opublikował wiele artykułów oraz był jednym z współautorów książki *Metody taksonomiczne w badaniach społeczno-ekonomicznych* (PWN, Warszawa 1988), opracowanej wspólnie z Józefem Pocięchą, Barbarą Podolec i Andrzejem Sokołowskim. Praca ta zawiera teoretyczne podstawy taksonomii, zapoznaje czytelnika z metodologią badań taksonomicznych, umożliwia weryfikację twierdzeń oraz procedur badawczych na podstawie szerokiego zestawu analiz empirycznych. Uzyskane rezultaty wzbogacają badania zjawisk społeczno-ekonomicznych w ujęciu przestrzennym i czasowym. Przedstawione metody mogą być stosowane w ekonometrii, statystyce matematycznej i historii gospodarczej.

Z innych prac Profesora na uwagę zasługuje wydana ze Stanisławem M. Kotem i Aliną Karską w 1993 r. niewielka, ale bogata w treść, monografia *Matematyczne modele procesów dyfuzji innowacji* (PWN, Warszawa 1993). Głównym celem tej pracy było zaproponowanie nowych modeli procesów dyfuzji innowacji. Najcenniejszą jej zaletą jest syntetyczny opis procesów dyfuzji innowacji za pomocą modeli matematycznych, ze wskazaniem na ich dużą przydatność w badaniach ekonomicznych.

Poza opisanymi dokonaniem Profesora organizował, kierował i uczestniczył w licznych zbiorowych przedsięwzięciach badawczych na potrzeby praktyki gospodarczej. Realizował je w ramach problemów węzłowych, resortowych Komitetu Badań Naukowych.

Uczony należy do znakomitych znawców zastosowań teoretycznych rozwiązań i jest autorytetem dla licznej grupy naukowców. Dorobek naukowy profesora Kazimierza Zająca charakteryzuje niezwykła sumienność, oryginalność oraz wnikliwość badawcza, co sprawia, że jest powszechnie uznawany za twórcę krakowskiej szkoły statystyki i ekonometrii.

Innym rodzajem działalności Profesora jest kształcenie i wychowanie młodych kadr. Zawsze wtedy, kiedy sprawował funkcję kierownika Katedry Statystyki, a także w okresie kierowania Instytutem Metod Rachunku Ekonomicznego, miał także świadomość znaczenia rozwoju naukowego pracowników dla pracy Instytutu.

Profesor Kazimierz Zając jest promotorem 415 prac magisterskich, 38 dysertacji doktorskich, opiekunem 18 habilitantów i promotorem przewodu doktorskiego *honoris causa* prof. Zdzisława Hellwiga. Wśród Jego uczniów są profesorowie, docenci, a wielu z nich pracuje także za granicą, zajmując eksponowane stanowiska. Wykonał też 65 recenzji prac doktorskich i 45 ocen rozpraw habilitacyjnych, 18 opinii dotyczących awansowania profesorów nadzwyczajnych i zwyczajnych oraz opiniował 2 wnioski o przyznanie tytułu *doktora honoris causa*. Był też wielokrotnie recenzentem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej. Na zlecenie ministerstwa pełnił przez wiele lat funkcję eksperta do spraw planów i programów nauczania.

W ciągu 50 lat pracy w szkolnictwie średnim i wyższym, profesor Kazimierz Zając stał się doświadczonym i wysoko notowanym pedagogiem i wychowawcą kilkudziesięciu roczników polskich ekonomistów, statystyków i ekonometryków. Wszechstronność, głęboka wiedza i cechy Jego umysłu, a zwłaszcza niezwykła łatwość jasnego przedstawiania trudnych problemów statystycznych sprawiły, iż studenci zarówno stacjonarni, jak i zaoczeni,

uczęszczali tłumnie na interesujące wykłady Profesora, wzbogacane obrazowymi przykładami, a przy tym pełne głębi i prawdziwej pasji badawczej.

Profesor Kazimierz Zając był i jest nie tylko autorytetem naukowym i pedagogicznym. Na uznanie i wdzięczność współpracowników zasługuje przede wszystkim jako sprawiedliwy przełożony i ogromnie życzliwy, przyjazny człowiek, gotowy przyjść z pomocą każdemu, kto jej potrzebuje. Umie troszczyć się o uczniów i współpracowników, i czynił to zawsze z wielkim oddaniem. Sam Profesor jest człowiekiem skromnym, cierpliwym i bezpośrednim w kontaktach z ludźmi. Nie podnosi swych zasług i nie powołuje się na swe osiągnięcia. Umie nawiązać kontakt z każdą grupą studentów. Ma również szczególny dar przyciągania uczniów i współpracowników do pracy badawczej.

Chociaż Profesor nie ubiegał się nigdy o żadne stanowiska, lista pełnionych przezeń funkcji nie jest bynajmniej krótka. Świadczyły o tym o jego zasługach, którym cieszył się w społeczności akademickiej. W 1978-1981 był przewodniczącym Sekcji Statystyki Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN w Warszawie, w 1975-1979 przewodniczącym Sekcji Demografii Historycznej Komitetu Nauk Demograficznych PAN w Warszawie, a w 1986—1990 Członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. Od 1978 r. jest przewodniczącym Komisji Nauk Ekonomicznych PAN, Oddział w Krakowie, a od 1990 r. Komisji Statystyki i Demografii PAN, tegoż Oddziału. Działa także aktywnie m.in. w: Komitecie Statystyki i Ekonometrii PAN w Warszawie, Komisji Socjologicznej PAN, Oddział w Krakowie, Komitecie Nauk Demograficznych PAN w Warszawie, Polskim Towarzystwie Statystycznym, jako przewodniczący Oddziału, Polskim Towarzystwie Demograficznym. Od 1969 r. Profesor jest członkiem komitetu redakcyjnego „Przeszłość Demograficzna”, a od 1965 r. Rady Naukowej Głównego Urzędu Statystycznego, od 1967 r. członkiem Rady Naukowej Instytutu Naftowego w Krakowie oraz wieloletnim członkiem Rady Redakcyjnej „Przeglądu Statystycznego”.

Wyrazem uznania władz dla całokształtu działalności naukowej i osiągnięć Profesora są liczne nagrody ministra (13), rektora (15) i odznaczenia państwowe, m.in. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Zasłużonego Nauczyciela, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Krzyż Armii Krajowej i Medal 60-lecia Akademii Ekonomicznej w Krakowie za zasługi dla jej rozwoju, jak również odznaki honorowe, m.in. Złota Odznaka Honorowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, złota odznaka „Zasłużony dla miasta Krakowa”, odznaka honorowa „Za Zasługi dla Statystyki Polskiej”.

Mimo przejścia na emeryturę profesor Kazimierz Zając nadal utrzymuje kontakt naukowy i dydaktyczny z macierzystą Katedrą, w której prowadzi zajęcia seminaryjne i wykłady (kursowe i monograficzne).

Za bogactwo dorobku naukowego, wiedzę i doświadczenie Profesora należy Mu się głęboka wdzięczność i szacunek. Wdzięczna rzesza wychowanków życzy Mu dużo zdrowia i sił do dalszej owocnej pracy dla dobra nauki polskiej.

ALEKSANDER ZELIAŚ

Źródło: *Kwartalnik Statystyczny* 2000, nr 2(6), s. 7-9.